

Diskusija „COVID-19 krizės valdymas Lietuvoje“, 2021 m. sausio 6 d. (*Vilniaus universiteto tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas, nuotoliniu būdu*). Renginyje buvo aptartas COVID-19 krizės valdymas šalyje. Tyrimo vadovas Vitalis Nakrošis atskleidė, kad tyrimo idėja atsirado, kai tapo aišku, jog COVID-19 krizė bus ilga ir didelio masto. Taigi tai buvo taikomas, trumpojo laikotarpio tyrimas, orientuotas į mokslu grįstų išvadų ir rekomendacijų pateikimą. Teigta, kad Lietuvos ankstyva ir griežta pirminė reakcija buvo susijusi su pasaulyje jau vyravusia pandemijos padarinių slopinimo paradigma, depolitizuota aplinka bei ekspertų vaidmeniu. Pateiktos tolesnės rekomendacijos dėl galimų valstybės politikų – mokymasis ir planų koregavimas, valdymo gebėjimų stiprinimas ir netikrumo įveikimo svarba. Teigta, jog pasitvirtino hipotezė dėl valdymo gebėjimų ir pasitikėjimo svarbos, reaguojant į pandemijos sukeltą krizę, tačiau hipotezė dėl Seimo rinkimų įtakos valdymo specifikai pasitvirtino tik iš dalies (pvz., vasarą patvirtintos vienkartinės išmokos tiesiogiai nuo krizės nenukentėjusioms visuomenės grupėms sietinos būtent su artėjančiais rinkimais). Pasak V. Nakrošio, krizės valdymo laikotarpiu atsirado daugiau tarpinstitucinio bendradarbiavimo, sumažėjo hierarchijos ir biurokratizmo Lietuvos viešajame valdyme. Anot Rasos Bortkevičiūtės, ekspertai buvo pasitelkiami norint legitimuoti sprendimus, o tai yra itin svarbu, nes visuomenės pasitikėjimas mokslininkais ir medikais yra reikšmingai didesnis nei pasitikėjimas politikais. Diskusijoje dalyvavęs Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras Arūnas Dulkys akcentavo, kad ši krizė rodo rezultatą to, kiek mažai investuota į viešojo sektoriaus kokybę per 30 Nepriklausomybės metų. *Roberta Stonkutė*

Konferencija „Baltic EU Conversations 2021: Is Europe Getting Better?“, 2021 m. kovo 12 d. (*Latvijos tarptautinių santykių institutas (TSI), Ryga, nuotoliniu būdu*). Tai šeštoji tokio tipo Latvijos TSI konferencija, surengta bendradarbiaujant su Europos Komisijos atstovybe Latvijoje ir Latvijos parlamentu. Renginys susidėjo iš septynių diskusijų, iš kurių vieną organizavo Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas (VU TSPMI). Konferencija prasidėjo VU TSPMI direktorės Margaritos Šešelgytės vedama įžangine diskusija su Europos Komisijos vicepirmininku Valdžiu Dombrovskiu apie Europos Sąjungos prekybos politikos perspektyvas. Šioje diskusijoje, kaip ir paskui vykusiose, vyravo du esminiai leitmotyvai – skaitmenizacija ir žalioji transformacija, – kurie dabartinės Europos Komisijos pirmininkės nuolatos pabrėžiami kaip pagrindiniai šios kadencijos Komisijos prioritetai. Kitose šios konferencijos diskusijose buvo paliestos įvairios temos, susijusios su ES, pavyzdžiui, Europos ekonomikos gaivinimas klimato kaitos sąlygomis, Europos strateginė autonomija, Europos krizių dinamika ir kt. VU TSPMI organizuotą diskusiją apie Europos kaimynystės politiką vedė Jeanas Monnet Chairas ir profesorius Ramūnas Vilpišauskas. Pranešėjai pabrėžė, kad COVID-19 pandemija ir prasidėjusi vakcinacija tik dar labiau turėtų skatinti didesnę Bendrijos išitraukimą į kaimynystės politiką. Kitu atveju kaimyniniuose regionuose vyraujantis nestabilumas ir nenuspėjamumas gali tiek persiduoti į pačią ES, tiek būti palankus kitų didžiųjų galių, kaip antai Kinija ar Rusija, išvirtinimui juose. Vis dėlto, diskutantų teigimu, dabartinę Europos kaimynystės politikos padėtį problemišką daro tai, kad ši politika daugiausia yra tik technokratinis, o ne geopolitinis procesas, taip pat matomas Vakarų Europos valstybių abejingumas ir nuovargis šios politikos atžvilgiu. Ypač pabrėžtas didesnio nuoseklumo ir kantrybės poreikis skatinant neretai užstrigusį reformų įgyvendinimą kaimyninių regionų šalyse. Konferenciją apibendrino baigiamoji diskusija su buvusiu Europos Komisijos pirmininku José Manueliu Barroso, kurioje jis Europos Sąjungą apibūdino kaip pastatą, kuris niekada nebus pabaigtas statyti, tačiau pamažu buvo, yra ir bus sta-

tomas. Konferencijos aprašymą ir programą galima rasti čia: <https://www.liia.lv/en/news/event/baltic-eu-conversations-2021-is-europe-getting-better-904>. *Benas Putrimas*

Konferencija „Lietuva po 2020 m. Seimo rinkimų“, 2021 m. kovo 26 d. (VU TSPMI, nuotoliniu būdu). Konferencija buvo projekto „Lietuvos nacionalinė rinkiminė studija 2020“, finansuojamo Lietuvos mokslo tarybos, dalis ir kartu metinė Lietuvos politologų konferencija. Septyniuose sesijose buvo aptarti politinės tapatybės klausimai, Lietuvos politinio diskurso tyrimai, gyventojų priešrinkiminės nuotaikos, politikų sėkmės aiškinimai, rinkimų kampanijos tendencijos, COVID-19 pandemijos valdymas ir žiniasklaidos vaidmuo rinkimų procese. Dalį konferencijos pranešimų sudarė VU TSPMI mokslininkų, „Lietuvos nacionalinės rinkiminės studijos 2020“ tyrėjų pranešimai, paremti naujausios porinkimės apklausos duomenis. Prof. dr. Ainė Ramonaitė teigė, kad duomenys apie Laisvės partijos sėkmę rinkimuose liudija išryškėjusius esminius vertybinius skirtumus tarp kartų, nepaaiškinamus vien gyvenimo ciklo vertybiniais poslinkiais. Tad pirmą kartą atkurtoje Lietuvoje išryškėjo reikšminga vakarieetiško tipo vertybinė skirtis, diferencijuojanti partijas konservatyvumo–liberalumo dimensijose. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (LVŽS) rinkėjų kaitą tyrinėjęs doc. dr. Mažvydas Jastramskis taip pat priėjo prie išvados apie susiformavusią naują kultūrinę perskyrą šalyje, ypač matomą tarp LVŽS ir Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (bet ne Lietuvos socialdemokratų partijos) rinkėjų, papildžiusią jau įprastą požiūrio į sovietmetį ir santykius su Rusija skirtį. Renginyje netrūko ir kitų Lietuvos universitetų politologų pranešimų. Kauno technologijos universiteto mokslininkai kalbėjo apie Seimo darbotvarkės irėminimo tyrimus, politinės karjeros savivaldoje svarbą patenkant į parlamentą. Vytauto Didžiojo universiteto tyrėjai pristatė Seimo debatus kaip tyrimo duomenis, aptarė retorinę politikų „tiesą“ medijų hibriduose. Klaipėdos universiteto politikos mokslininkų komanda nagrinėjo vieno kontroversiško politiko patekimo į Seimą priežastis. Konferencija išsiskyrė VU TSPMI bakalau-

ro ir magistro programų studentų įsitraukimu – jiems buvo skirtos net dvi sesijos ir vieta plenarinėje sesijoje. Visų konferencijos „Lietuva po 2020 m. Seimo rinkimų“ sesijų įrašus galima rasti VU TSPMI. *Paulius Vijeikis.*

Ievos Giedraitytės disertacijos „Geras kaimynas ir blogas kaimynas? Diferenciacija JAV ir ES pietų kaimynystės strategijose 2014–2017“ gynimas, 2021 m. balandžio 23 d. (VU TSPMI, nuotoliniu būdu). I. Giedraitytės teigimu, disertacijoje buvo siekiama suprasti, kokias regionines tvarkas aplink save kuria galios, pasižyminčios didesniais pajėgumais ir įtaka nei jų kaimynai. Pačios regioninės galios teigia į kaimynus žiūrinčios skirtingai – Europos Sąjunga neretai lyginama su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis, teigiama, kad šios galios kuria savitas sistemas – *Pax Europæana* (pasižymi daugiašališkumu, bendradarbiavimu, dialogu) ir *Pax Americana* (grindžiama dominavimu, asimetrija, vienašališkumu). Iš šios priešpriešos ir kilo darbo problema – ar tikrai skiriasi regioninių galių požiūris į globalių pietų kaimynus, ar abi galios vis dėlto siekia aiškaus dominavimo regione. Darbe analizuojamos dviejų galių – JAV ir ES – regioninės politikos Pietų valstybių atžvilgiu strategijos. Pietų valstybėmis autorė pasirinko laikyti Šiaurinio trikampio (Hondūro, Salvadoro ir Gvatemalos) bei Magrebo (Maroko, Alžyro, Tuniso) valstybes ir analizuoti 2014–2017 m. laikotarpį, kai abi regioninės galios susidūrė su panašiais iššūkiais iš Pietų. Autorė siūlo tipologiją, kuria naudojantis būtų galima nagrinėti regionines tvarkas. Remiantis regioninių galių ir tvarkų studijomis išskiriami trys tiek horizontalaus, tiek vertikalios diferencijavimo lygiai: silpnas, vidutinis ir stiprus. Vertinamu laikotarpiu JAV ir ES pasižymėjo panašiu vertikalios ir skirtingu horizontalios diferenciacijos stiprumu. Abi galios bandė paveikti kaimynų vidaus politikas, bet JAV laikėsi nuosaikaus požiūrio ir palaikė ribotą įsitraukimą į regiono problemų sprendimą, o ES įsipareigojo remti formalų ir neformalų problemų sprendimą. Tyrime sukurta tipologija leidžia plačiau pažvelgti į regionines hierarchines struktūras, į tyrimą įtraukti skirtingiems regionams svarbias bendradarbiavimo sritis.

Disertacija taip pat siūlo naują lauką diferenciacijos teorijai taikyti. Remiantis tipologija galima kalbėti apie regioninių tvarkų *Pax Americana* ir *Pax Europeana* skirtumus bei panašumus. *Austėja Šataitė*

Konferencija ir dirbtuvės „Transformacijos naratyvai be „laimėtojų“ ir „pralaimėtojų“: giliosios istorijos Vidurio ir Rytų Europoje“, 2021 m. birželio 17–18 d. (VU TSPMI, hibridiniu būdu). Renginyje buvo instituto tyrėjų vykdomo projekto „Transformacija kaip sovietinio modernybės projekto demontavimas“, finansuojamo Lietuvos mokslo tarybos, dalis. Renginio tikslas – pabandyti geriau suprasti pokomunistinės transformacijos patirtį, pasitelkiant Hochschildo suformuotą „giliųjų istorijų“ prieigą, t. y. subjektyvios „tiesos“ patirtis, pasakojimus iš pasakotojo perspektyvos, dažnai kuriamus pasitelkus emocijas. Konferencija buvo suskirstyta į keturias mokslines sesijas (*Deep Political Transformations; Deep Transformations: Culture and the Self; Urban Deep Stories* ir *Memory of Transformations*), vieną publicistinio audiopasakojimo sesiją (*The Way, The Crossroad, Alanis and Me*, LRT radijas, Vaidos Pilibaitytės dokumentika) ir du pagrindinius pranešimus. Pirmoji pagrindinė pranešėja – prof. dr. Zsuzsa Gille (Ilojaus Erbanos ir Šampeino (Urbana-Champaign) universitetas, JAV), pristachiusi pranešimą *Desire, Work, and Political Subjectivity in State and Postsocialism*. Jame tyrėja teigia, kad sovietinį vartotojiškumą geriausiai apibūdina *prosumption* sąvoka, sujungianti žodžius „gaminti“ ir „vartoti“. Pasak jos, SSRS nebuvo vartojimo be savo darbo investavimo, be individo politinio subjektyvumo santykio su produktu ir tai leido išvengti susvetimėjimo tarp vartotojo ir produkto. Toks reiškinys, esą, transformacijos Vidurio Rytų Europoje metu galėjo būti panaudotas kurti naują, progresyvesnę vartotojiškumą nei Vakaruose, bet buvo atmestas kaip socialistinio gyvenimo nuokrypis. Kitas pagrindinis pranešėjas – prof. dr. Nicolas Demertzis (Atėnų universitetas, Graikija), skaitęs pranešimą *Traumatic and Post-Traumatic Vicissitudes: Justice, Forgiveness, Ressentiment*. Vienas esminių profesoriaus teiginių buvo tas, kad atleidimas po traumuojančio įvykio, nors ir ver-

tintinas pozityviai, yra problemiškas gestas: koks atleidimas yra įmanomas? kas turi kam atleisti? ar galima tikėti viešai atsiprašančiuoju? ar atsiprašymas turi būti besąlyginis? kada turi ateiti atleidimas? kaip įmanoma vienai grupei atsiprašyti kitos? ir t. t. Tai svarbūs pastebėjimai tiriantiems transformacijos nuoskaudas visuomenėje. Antrąją renginio dieną vyko dirbtuvės, kur tyrėjai, besidomintys „giliųjų istorijų“ metodologija, galėjo lyginti turimus kokybinius duomenis apie transformacijos patyrimą ir ieškoti bendrų tyrimų galimybių. Renginys atspindi tarp regiono mokslininkų ryškėjančią tendenciją pokomunistinės transformacijos epochos patirtis permąstyti iš naujo, peržengiant redukuojančias „laimėtojų“ ir „pralaimėtojų“ kategorijas. Konferencijos pagrindinių pranešimų įrašus galite rasti VU TSPMI. *Paulius Vijeikis*

Konferencija „Belarus 2020 and beyond: Path Dependency or Break with the Past?“ / „Baltarusija 2020 ir vėliau: kelio priklausomybė ar praeities nutraukimas“, 2021 m. spalio 7–8 d. (VU TSPMI, hibridiniu būdu). Tarptautinė konferencija buvo suorganizuota Baltarusijos tyrimų grupės narių iniciatyva, ją parėmė Konrado Adenauerio fondas. Ja siekta reflektuoti 2020 metų Baltarusijoje įvykusius prezidento rinkimus, po jų kilusius protestus ir režimo atsaką. Konferencijoje skaityti pranešimai aprėpia skirtingus Baltarusijoje vykusius protestus – nuo vidinių socialinių bei politinių beprecedenčio pasipriešinimo autoritarinei politikai priešasčių iki svarstymų apie Lukašenkos režimo ateities perspektyvas. Didelę dalį pranešimų sudarė svarstymai apie naujųjų medijų reikšmę ir įtaką bei galimus pačios Baltarusijos visuomenės savivokos pokyčius. Medijų analizės gausą galima paaiškinti ne tik nuojauta, kad šiuolaikinės medijos tapo reikšmingu faktoriumi protestų pradžiai ir eigai, bet ir tuo, kad gilių, nuoseklių ir patikimų visuomenės tendencijų aprašymų kol kas nėra. Stebino ir tai, kad buvo santykinai mažai pranešimų iš tarptautinių santykių perspektyvos. Tai galėjo lemti bendras sutarimas, kad formaliai neutrali Baltarusijos politika *de facto* yra priklausoma nuo Rusijos užsienio politikos prioritetų. Kita vertus, naujai besiformuo-

janti antilukašeniška diaspora Lietuvoje ir Lenkijoje leidžia kalbėti apie naują veikėją Vakarų santykiuose su Baltarusija ir naują svarbią baltarusių visuomeninę grupę – diasporą. Ypač įdomūs buvo kviestinių pranešėjų pasisakymai ir refleksijos – teoriškai sofistikuota Leipcigo universiteto profesoriaus Karlo D. Oppo interpretacija, drąsios Kalifornijos universiteto profesoriaus Danielio Treismano išvalgos, autentiškas Olgos Šparagos žvilgsnis. Konferencijos pranešimų įrašus galima rasti VU TSPMI ir Instituto „YouTube“ paskyroje. *Justinas Dementavičius*.